

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO
418 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3239

2024 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. balandžio 30 d. sprendimo Nr. SV-S-1385 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 418 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3239 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projektu siūloma išplėsti teismo baudžiamojo įsakymo instituto taikymo apimtį sunkių nusikaltimų atvejais. Vadovaujantis galiojančiomis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 418 straipsnio nuostatomis šiuo metu galima priimti baudžiamąjį įsakymą ir dėl sunkių nusikaltimų, tačiau tik tuo atveju, jeigu sunkaus nusikaltimo sankcijoje šalia laisvės atėmimo bausmės įtvirtinta bent viena alternatyvi laisvės atėmimui bausmė. Įstatymo projektu šio apribojimo atsisakoma ir teismo baudžiamojo įsakymo priėmimas būtų teoriškai įmanomas ir sunkių nusikaltimų, kurių sankcijoje yra įtvirtinta vienintelė laisvės atėmimo bausmė, atvejais. Tačiau tuo pačiu Įstatymo projektu nurodoma, kad teismo baudžiamuoju įsakymu vis dėlto nėra galima skirti terminuoto laisvės atėmimo bausmės. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūlomas teismo baudžiamojo įsakymo instituto taikymo srities išplėtimas yra tik nominalus.

2. Baudžiamojo proceso doktrinoje nurodoma, kad terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmių negalima skirti teismo baudžiamuoju įsakymu. Toks šios baudžiamojo proceso normos išaiškinimas nusistovėjęs ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje. Rekomendacijų dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2023 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. I-230 „Dėl Rekomendacijų dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu patvirtinimo“, detalizuojančių galiojančios BPK 418 straipsnio normos praktinį taikymą ir patikslinančių teismo baudžiamojo įsakymo instituto taikymo sąlygas ir būdus, 5.1 papunktyje taip pat aiškiai nurodoma, kad, taikant aptariamą supaprastinto baudžiamojo proceso formą, terminuoto laisvės atėmimo bausmės skyrimas teismo baudžiamuoju įsakymu negalimas. Tokio pobūdžio teisinis reglamentavimas, kuris yra sudėtinė baudžiamojo proceso reglamentavimo dalis, atskleidžia baudžiamojo įsakymo priėmimo tikslą – taikant supaprastintą baudžiamojo proceso procedūrą paskirti asmeniui švelnesnę už terminuotą laisvės atėmimą bausmę. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte pažymima, kad BPK pakeitimus lėmė keli netinkami teismų sprendimai (kai terminuoto laisvės atėmimo bausmė buvo paskirta teismo baudžiamuoju įsakymu), kuriuos vėliau pakeitė Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Atsižvelgiant į tai ir siekiant vienodos teismų praktikos užtikrinimo, būtinos baudžiamojo proceso įstatymo pataisos. Iš dalies sutiktina su Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodytu teiginiu, kad BPK 418 straipsnio taikymas nusikalstamų veikų, kurių sankcijose nurodoma ne tik terminuotas laisvės atėmimas, bet ir alternatyvios laisvės atėmimo bausmės, atveju iš tiesų gali būti skirtingai interpretuojamas

sprendžiant klausimą, ar tokiais atvejais teismo baudžiamuoju įsakymu galima paskirti ir terminuoto laisvės atėmimo bausmę. Kita vertus, pažymėtina, kad vienetiniai teismų praktikos atvejai, kuriais teismas netinkamai pritaiko baudžiamąjį procesą reglamentuojančias normas, negali būti pagrįstas BPK pakeitimo pagrindas, nes baudžiamojo proceso įstatymo pataisų būtina imtis tik kaip *ultima ratio* priemonės, kai visos kitos teismų praktikos formavimo, koregavimo ar kitos (pvz., teisėjų mokymo) priemonės neduoda jokių rezultatų. Be to, būtent galimybė taikyti veiksmingą teisminę peržiūrą dėl iš esmės visų teismo priimamų sprendimų, įskaitant ir dėl teismo baudžiamojo įsakymo instituto, baudžiamajame procese užtikrina, kad baudžiamojo proceso teisinis reglamentavimas teismų praktikoje būtų taikomas tinkamai ir nuosekliai.

3. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2023 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. V-134 „Dėl darbo grupės sudarymo“, parengė Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8¹, 8², 30, 62, 63, 64, 65, 70, 73, 74, 75, 100, 125, 130, 139, 140, 152, 160¹, 168, 176, 178, 183, 188, 192, 210, 214, 220, 225, 229¹, 233, 237, 240, 246, 263, 265, 269, 271, 273, 277, 290, 291, 293, 299, 302, 304, 313, 318, 319, 323, 324, 336, 362¹, 364, 372, 373, 374², 377, 378, 379, 380, 398, 418, 419, 420, 421, 422, 425, 427, 432, 433, 436, 439, 447, 459 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 163¹, 273¹ straipsniais įstatymo projektą (toliau – BPK projektas), kuriuo įgyvendinama sisteminė baudžiamojo proceso įstatymo pertvarka, iš esmės reformuojamas teismo baudžiamojo įsakymo institutas ir gerokai išplečiamos šio instituto taikymo sąlygos ir apimtis. BPK projektu, priešingai nei Įstatymo projektu, išplečiama teismo baudžiamojo instituto taikymo sritis visų sunkių nusikaltimų atvejais, tačiau numatoma galimybė teismo baudžiamuoju įsakymu paskirti ir terminuoto laisvės atėmimo bausmę, taip pat įtvirtinamos aiškios teismo baudžiamojo įsakymo taikymo juridiniams asmenims sąlygos ir pan. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis teisėkūros ekonomiškumo principu, kartu siekiant išvengti dalinių baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimų, siūlytina vadovautis BPK projekte numatytais teismo baudžiamojo įsakymo instituto pakeitimo gairėmis ir šį institutą reformuoti kompleksiniais baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimais.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras